

Tesriî masuniyeti kaldırılan bir mebusun Heyeti Umumiye kararı alınmadan tevkif edilip edilemeyeceğinin tefsir yoluyla halline mahal olmadığına dair

(Resmî Gazete ile neşir ve ilânı : 23 . V . 1942 - Sayı : 5113)

No.
1284

Manisa mebusu Refik İnce'nin, tesriî masuniyeti kaldırılan bir mebusun, Heyeti Umumiye kararı alınmadan tevkif edilip edilemeyeceğinin tefsir yoluyla halli hakkındaki tavrı üzerine Teşkilâtı esasiye encümeni tarafından hazırlanan aşağıda yazılı mazbata Umumî Heyetin 57 nci imkâdında kabul edilmiştir (Cilt : 24 - Sayfa : 3 ve Cilt : 25 - Sayfa : 82,110:137).

13 mayıs 1942

Teşkilâtı esasiye encümeni mazbatası

Manisa mebusu Refik İnce tarafından Yüksek Riyasete verilen ve bir mebusun ayrıca Meclis kararı alınmadan tevkifini Esas Teşkilât kanununa mugayir gördüğüne ve meselenin tefsir yoluyla halline dair olan tavrı encümenimize havale buyurulmuştu.

Bu konu üzerinde müzakere yapmak üzere toplanan encümenle iştirak eden tavrı sahibi Refik İnce bahsi geçen tavrını verdikten sonra bazı arkadaşları Esas Teşkilât kanununun tefsirini talep etmek mürettep âzanın lâakal bir sülüsünün imzasıyla mümkün olacağına dair dikkatini çektiklerinden ve bu tefsir tavrını geri alacağından müzakerenin tehirini istemiş ve Riyasete de bu mealde diğer bir tavrı vermiş ise de bu tavrı verdikten sonra vâkı incelemelerinde bir mebusun herhangi bir kanunun tefsirini istemeğe hakkı olacağına kanaat getirdiğinden bu son tavrını geri aldığı ve tefsir talebini ihtiva eden ve encümenle olan ilk tavrında musır olduğunu beyan eylemiştir. Bu suretle tekrar encümenimize intikal eden mesele 1 . IV . 1942 tarihinde içtima eden encümenimizde okundu ve müzakere edildi.

Tavrı (Bir mebusun Meclis kararı alınmadan tevkifini Esas Teşkilât kanununa aykırı bulmaktayım. Zira bu kanunun 17 nci maddesinde

yazılı (Bir mebusun maznunen istievabı), (veya tevkifi), (veyahut muhakemesinin icrası) ibareleriyle bunlardan herhangi birine lüzum görüldükte (Heyeti Umumiye kararı) nın alınması icabedeceğini göstermektedir. Böyle bir karar olmadan Meclise bir mebusun yalnız (Tesriî masuniyetinin kaldırılmasına dair verilen karar aynı zamanda o mebusun tevkif edilebileceği salâhiyetini mahkemelere vermez) denilerek bu sebeple meselenin tefsir yoluyla halli istenmektedir.

Evvelâ Esas teşkilât kanununun tefsirini istemek hususunun ayrı bir usule bağlı olup olmayacağı hususunun müzakeresine başlanmış ve bazı arkadaşlar Dahilî nizamnamenin 124 nci maddesinin son fıkrasındaki (. . . asıl kanunun kabulü için ne gibi usul ve ekseriyet nisabı lâzımsa tefsir fıkrası da aynı usul ve nisaba tabidir . . .) ifadesine dayanarak ve Esas teşkilât kanununun 102 nci maddesiyle Teşkilâtı esasiye kanununda yapılacak değişiklikler için (Tadil teklifi Meclis âzayı mürettebesinin lâakal bir sülüsü tarafından imza olunmak şarttır) diye yazılı olmasını da ileri sürerek zaten bir usul meselesinden ibaret olan tefsir teklifinin asıl kanunun tabi olduğu usule tabi olması lâzımlı geleceğini ve bu suretle Esas teşkilât kanununa ait bir tefsiri ancak âzayı mürettebenin bir sülüsünün imzasını taşıyan tavrının tefsire esas olması icab-

bedeği ileri sürülmüşse de bahsi geçen esas Teşkilât kanununun 102 nci maddesi munhasıran bu kanundaki tadilin usul ve şeklini tâyin ederek konulmuş ve aynı usule tabi olmak şartı tefsir talebine teşmil edilmemiş olmasına ve vazı kanunca matlup olsa idi bu kanuna ait zevabıt meyanına veya tadil fıkrasını mütaakıp tefsir kelimesinin de ilâvesi icabedeceği tabi olmasına göre kanunun bu maddesine tefsir ibaresinin konmaması vazı kanunca tadilde aranan zevabıtın tefsirde de aranmasına mahal olmadığını gösterdiği gibi Dahilî nizamnamenin yukarıya alınan fıkrası da tefsirin teklifini değil ancak tefsir fıkrasının sadece kabulünü aynı usul ve nısaba tabi tuttuğuna göre Esas teşkilât kanununda tefsir istemenin diğer kanunlarda tefsir istemekten bir farkı olmayacağı ve bu tefsir teklifi yapmanın mevzuata göre ayrıca zevabıtı olmadığından bir mebus tarafından dahi istenebileceği ekseriyetle kabul edilerek esas tefsir takririnin mütalâasına geçildi.

Encümende hazır bulunan takrir sahibi Refik İnce, mündereatı yukarıda yazılı takririni izah ederek Meclisçe yalnız masuniyetinin kaldırılmasına dair verilen bir kararla o mebusun tevkifi salâhiyetinin mahkemelere verilmiş olmayacağını ileri sürdü. Buna dair yapılan uzun müzakerelerden sonra filhakika Esas teşkilât kanununun 17 nci maddesinde (... aleyhine cürüm isnat olunan bir mebusun maznunen istievabı veya tevkifi veyahut muhakemesinin ierası Heyeti umumiyenin kararına menuttur...) denilmekte ve bu maddenin tatbikını gösteren Dahilî nizamnamenin masuniyetin kaldırılması sebeplerinin gösteren (180) nci maddesinde de (Bir mebusa Teşkilâtı esasiye kanununun 12 ve 27 nci maddelerinde mevzuubahis olan memnu fiillerden biri isnat olunur ve İhzari encümen tetkikat neticesinde buna kanaat hâsıl ederse teşriî masuniyetinin refi lüzumuna dair müdellel bir mazbata tanzim) edeceği yazılmakta ve Teşkilâtı esasiye kanununun 12 nci maddesinde (Mücazâtı terhibiye veya sirkat, sahtekârlık, dolandırıcılık, emniyeti suiistimal, hileli iflâs cürümlerinden ve 27 nci maddede hiyaneti vataniye ile mebusluk esnasındaki irtikâp töhmetlerinden bahsetmektedir. 27 nci maddeye ait olan bu ikinci şıkta, yani mebusluk esnasında irtikâp veya hiyaneti vataniye suçları sebebiyle Meclis Umumî Heyetinece masuniyetinin kaldırılmasına karar verilenlerin Teşkilâtı

esasiye kanununun 27 nci maddesi mucibince mebuslukları sakıt olacağından meselemizin bu bahse taallûku yoktur.

12 nci maddede yazılı memnu fiillerden dolayı ciheti adliyece bir mebusun masuniyetinin kaldırılması usulü dairesinde istendiğinde ihzari ve Muhtelit encümenlerde iş tetkik olunarak mazbatası yapıldıktan sonra o mebusun Heyeti Umumiyece masuniyetinin kaldırılmasına karar verildiği surette evrak Adliyece verilmekte ve bundan sonra o mebus dahi aneak vatandaşların haiz olduğu kanuni teminatla kalmakta diğer zan altındaki vatandaşlar hakkındaki bilûmum kazai muameleler hükme kadar o zat hakkında da aynen cari bulunmaktadır. Aksi halde yani malûm olan ve 12 nci maddede tadat edilen memnu fiillerden dolayı ciheti adliyeden masuniyetinin refi istenen bir mebusun masuniyetinin refi Heyeti Umumiyece kararlaştıktan sonra sadece maznunen istievap olunup muhakemesinin ierası için tekrar masuniyetinin refinin istenmesi hiç bir mâkul sebebe istinat edemeyeceği gibi tefsir takriri sahibi de bu hususta ısrar göstermemekte, yalnız (Teşriî masuniyetinin kaldırılmasına dair) verilen kararın mebusun maznunen istievabı ile muhakemesinin ierasına şâmil olup aynı zamanda o mebusun tevkif edilebileceği salâhiyetini de mahkemelere vermediği mütalâasında bulunmaktadır. Halbuki istievap ve muhakeme esnasında yapılan tevkifler bir ceza mahiyetinde olmayıp adaletin izharı ve hak ve hakikatin tecellisi için muhakemenin selânetle cereyanını temin maksadiyle, kanunun emrettiği veya hâkimin kanaat getirdiği hususlara munhasırdır. Teşriî masuniyeti usulen kaldırılmış bir mebus istievaptan hükme kadar bütün vatandaşlar hakkındaki usullere tabi olduktan başka muhakeme esnasında tevkifi icabettiği halde bunun için yeniden Meclisten karar alınması ve bu tevkif ile mahkemece güdülen maksadın fevt olmasına da sebebiyet verebilir. Tefsir takriri sahibinin asıl istinat ettiği Teşkilâtı esasiye kanununun 17 nci maddesindeki (... Aleyhine cürüm isnat olunan bir mebusun maznunen istievabı veya tevkifi veyahut muhakemesinin ierası Heyeti Umumiyenin kararına menuttur) fıkrasına gelince: Bu fıkra ancak adli muamelâtın hangilerinin Büyük Millet Meclisi kararına menut olduğunu tâyin ve sırasıyla tadat etmekte olup bu üç adli muameleyi birbirinden ayırmağa ve

ayrı muameleye tabi görmeğe mahal yoktur. Netice olarak masuniyeti refedilen bir mebusun o meselede durumu ve teminatı bütün vatandaşların mahkeme huzurundaki durum ve teminatının aynı olduğu ve hüküm verilineceye kadar o mebus hakkında Büyük Millet Meclisinden tekrar

karar almağa mahal olmadığına ve kanunun neşrindenberi bu yolda vâkı tatbikatın da kanunun ruh ve mânasına tamamen uygun bulunduğuna ve bu itibarla tefsir talebinin gayri vârit görüldüğünden reddine ekseriyetle karar verilmiştir.

Hürmetlerimizle arzederiz.

Lüleburgaz'ın Kırık köyünden İbrahimoğlu Adem Geldi'nin ölüm cezasına çarptırılması hakkında

(Resmî Gazete ile neşir ve ilâm : 25 . V . 1942 - Sayı : 5114)

No.
1285

Lüleburgaz'ın Kazan köyünden Şabanoglu Zeynel'i taammüden öldürmekten suçlu Lüleburgaz'ın Kırık köyünden İbrahimoglu 1331 doğumlu Adem Geldi'nin ölüm cezasına mahkûmiyeti hakkında Kırklareli Ağır ceza mahkemesince verilen ve Temyiz mahkemesinin 522 esas, 1365 karar sayılı ilâmı ile tasdik olunan ölüm cezasının infazına Teşkilâtı esasiye kanununun 26 ncı maddesine tevfi kan karar verilmiştir (Cilt : 24 - Sayfa : 134 ve Cilt : 25 - Sayfa : 140,162).

18 mayıs 1942

Başgeçit kazasının Aşağı Karabulak köyünden Muzafferoğlu Ali, Memedoğlu Yusuf ve aynı kazanın Kızılkilise köyünden Memedoğlu Yunus'un ölüm cezasına çarptırılmaları hakkında

(Resmî Gazete ile neşir ve ilâm : 25 . V . 1942 - Sayı : 5114)

No.
1286

Başgeçit kazasının Aşağı Karabulak köyünden 1906 doğumlu Muzafferoğlu Ali, 1917 doğumlu Memedoğlu Yusuf ve aynı kazanın Kızılkilise köyünden 1916 doğumlu Memedoğlu Yunus'un askerî casusluk suçundan dolayı ölüm cezasına çarptırılmaları hakkında 9. Kor. 11 numaralı Askerî mahkemesince verilen ve Askerî temyiz mahkemesinin 165 esas, 124 karar sayılı ilâmı ile tasdik olunan